

den Ordning, der blev givet ved Loven af 1856, nemlig ved Indførelsen og Oprettelsen af de saakaldte Skolefonds og ved den Virksomhed, der som Følge deraf blev givet Skoleraadene og Amts-skoleledirektionerne. Det er jo bekendt, at disse Skolefonds først overtog som Kapitalformue Alt, hvad de tidligere Skolelærer-Hjælpekasser havde eiet, at de dernæst fik deres egne Indtægter ved en Repartition paa Kommunerne indtil et vist Beløb, og at de endelig fik et Tilskud fra Statskassen. Hvad nu dette Tilskud angaar, da er det som bekendt et fast Tilskud paa 50,000 Rd. og et varierende, kalkulatorisk Beløb, som, hvis jeg ikke fejler, er opført paa næste Aars Finantslov med 48,000 Rd., saa at der altsaa i det Hele ydes et Tilskud af omtrent 100,000 Rd. Bestyrelsen med Hensyn til Anvendelsen af samtlige disse Midler overdroges til Amts-skoleledirektionen, som bestaar af Amtmanden og samtlige Skoleledirektioner i Amtet, og ved Siden af samme oprettedes et Skoleraad, bestaaende af Amtsraadet og Delegerede fra Kjøbstæderne, uden hvis Samtykke ingen Udgift af Skolefondens maatte finde Sted, og som fik Bestyrelsen af Skolefondens Kapitaler; og Amts-skoleledirektionen og Skoleraadet truede sammen i alt Fald i et aarligt Møde til Forhandling af Planen for Skolefondens Virksomhed. Hvilke vare nu de Opgaver, som stilledes disse samvirkende Autoriteter? Ja, lykkeligtvis var der een Opgave, som var og blev saa stor og gjorde saa stærke Krav, at derved, saa at sige, alle Midler til at kunne virke i en anden Retning bleve opslugte, og det var jo ogsaa nærmest i Henseende til denne Opgave, at Bidraget fra Statskassens Side blev givet. Det var nemlig Opgaven for de omhandlede kombinerede Autoriteter at udrede Alderstillsæg til Skolelærerne, Pension til dem og deres Enker, Bidrag til Lønning af Medhjælpere for Skolelærere, Understøttelse til Skolelærere i Egedomsstillsæg, kort sagt, de havde den Opgave at understøtte selve Skolelærerstanden. Der var ved Siden deraf givet dem to andre Opgaver, hvoraf den ene sandelig er meget vigtig og af megen Betydning for Skolevæsenets Fremtid, den nemlig, at komme de særdeles fattige Kommuner til Hjælp ved Udre-

delsen af Udgifterne til deres Skolevæsen, thi det maa vel erindres, at, hvilke Bestemmelser der end gives, og hvormeget man end kalder Skoleloven almindelig, saa vil det dog, skjøndt vort Land ikke er stort, være umuligt at anvende Loven ens paa alle Steder, medmindre man kommer de vedkommende Steder særligt til Hjælp, og det var netop det, der sigtedes til ved den anden Opgave, som blev givet de nævnte Autoriteter. Endelig var der den tredje og sidste Opgave, nemlig Udviklingen af Folkundervisningen gennem en fortsat Skoleundervisning. At der nu ikke til Løsningen af denne Opgave blev Midler eller Kræfter nok tilbage, var en Følge af, at de andre Opgaver optog i saa væsentlig Grad de Midler, der i det Hele havde til Raadighed, og det maatte dernæst hvælfe den hele Sver, der maatte forudsættes hos Amts-skoleledirektionen og Skoleraadet, naar de saae, at det var med saa ubetydelige Kræfter, at de overhovedet kunde komme til at virke for denne sidste Del af deres Opgave. Det er derfor, at jeg mener og holder mig fuldt overbevist om, at for at tilvejebringe en frodigere Udvikling af vor hele Folkundervisning, kræves der nødvendigvis to Ting, nemlig en større Sum af penuniære Midler til at virke med for selve Skolerne og dernæst en saadan Personlighed i selve den Etsyrelse, der her er Spørgsmaal om, som kan komme til at høre den hele Udvikling paa en anden Maade end den hele Samling af Personer, som nu findes baade i Amts-skoleledirektionen og Skoleraadet. Med andre Ord: Det er efter min Overbevisning paa dette Punkt nødvendigt, for det Første, at Staten træder til med et rundeligere Bidrag end hidtil. Dette maa ikke fordolges; thi det er efter min fulde Overbevisning Hovedsagen, at det kommer dertil, at der udredes et meget betydeligere Bidrag end nu, og det er netop, som det forekommer mig, paa dette Punkt og ad denne Vej, at det yderligere Tilskud kan faae sin naturligeste og frugtbareste Anvendelse. Men dertil hører rigtignok som det Andet, at der her træder en Personlighed til, som kan siges at hellige og ofre sig til den Opgave, og som kan overtage den hele Virksomhed, som i høj Grad kræves, for at det kan bringes dertil, at